

مرکز صلاحیت، ممیزی و گواهی مدیریت در عصر کربن

Carbon-Era Management Audit & Competence Center

Green Management Professional Certification Scheme

از انطباق تا عملکرد؛ از عملکرد تا ارزش

From Compliance to Performance, From Performance to Value

نظام حرفه‌ای توسعه صلاحیت، ممیزی، ارزیابی و گواهی‌دهی در عصر کربن

۱. ایده محوری: از «ممیزی استاندارد» به «ممیزی خلق ارزش در عصر کربن»

ممیزی در عصر کربن صرفاً جست‌وجوی عدم انطباق نیست؛ ممیزی باید نشان دهد سازمان چگونه کیفیت، آب، انرژی، مواد و سایر منابع را مدیریت می‌کند، این مصرف چه هزینه‌ای ایجاد می‌کند، چه ردپای کربن، پسماند و پسابی برجای می‌گذارد و چگونه می‌توان از دل آن پروژه‌های بهبود و خلق ارزش استخراج کرد. براساس فرم «هوش سبز» انجمن مدیریت سبز ایران نیز تقریباً همین زنجیره شکل گرفته است: نوع منبع ← میزان مصرف ← محل مصرف ← ترجمه اقتصادی ← ترجمه زیست‌محیطی ← پروژه بهبود سبز و سپس پروژه‌ها به سه دسته انسان‌محور، سیستم‌محور و فناوری‌محور تفکیک می‌شوند. بنابراین همین منطق در «DNA نظام ممیزی انجمن» قرار دارد.

۲. معماری نظام ممیزی و صدور گواهینامه

لایه اول: آموزش و احراز صلاحیت افراد

افراد وارد مسیر حرفه‌ای می‌شوند و بسته به آموزش، تجربه و ارزیابی صلاحیت، سه سطح خواهند داشت:

ممیز داخلی ← (Internal Auditor) ممیز ← (Auditor) سرممیز (Lead Auditor)

اما گواهینامه صرفاً با حضور در کلاس صادر نمی‌شود. برای هر سطح، چهار مؤلفه سنجیده می‌شود: دانش استاندارد، مهارت ممیزی، توانایی تحلیل داده و توانایی تبدیل یافته ممیزی به «فرصت بهبود و خلق ارزش».. در نتیجه به جای تربیت فردی که فقط بندهای ISO را حفظ کرده، ممیز نسل جدید تربیت می‌شوند.

لایه دوم: حوزه‌های تخصصی صلاحیت

حوزه	مسیر حرفه‌ای
ISO 9001	ممیز داخلی، ممیز، سرممیز مدیریت کیفیت
ISO 14001	ممیز داخلی، ممیز، سرممیز مدیریت محیط زیست
ISO 50001	ممیز داخلی، ممیز، سرممیز مدیریت انرژی
ISO 46001	ممیز داخلی، ممیز، سرممیز مدیریت بهره‌وری آب
GHG / ISO 14064-1	ارزیاب/راستی‌آزمای داده و گزارش کربن
Value Nexus	ممیز/ارزیاب یکپارچه منابع و ارزش
Green Intelligence	ارزیاب بلوغ مدیریت و مهندسی سبز

لایه سوم: ارزیابی سازمان

در اینجا فرد آموزش‌دیده وارد سازمان می‌شود و دیگر فقط سؤال نمی‌کند «آیا الزام استاندارد رعایت شده است؟» بلکه یک زنجیره را دنبال می‌کند: فرایند → کیفیت → منابع → مصرف → هزینه → پیامد زیست‌محیطی → ریسک کربن → فرصت بهبود → ارزش خلق شده. این همان جایی است که مفهوم Value Nexus معنا پیدا می‌کند.

۳. یک تمایز بسیار مهم: «گواهینامه آموزش» با «گواهینامه انطباق سازمان» یکی نیست

از همان ابتدا سه نظام را کاملاً از هم تفکیک می‌شوند:

- **Certificate of Training** یعنی فرد دوره را گذرانده است.
- **Certificate of Auditor Competence** یعنی انجمن پس از آزمون، کار عملی و ارزیابی، صلاحیت حرفه‌ای فرد را تأیید کرده است.
- **Organizational Assessment / Certification** یعنی یک سازمان بر اساس معیار مشخص مورد ارزیابی قرار گرفته و نتیجه‌ای درباره سطح انطباق یا بلوغ آن صادر شده است.

۴. ممیز جدید چه چیزی باید ببیند؟

برای مثال ممیز ISO 50001 نباید صرفاً وجود خط‌مشی انرژی و EnPI را بررسی کند. باید بتواند بپرسد: این انرژی کجا مصرف می‌شود؟ → چرا مصرف می‌شود؟ → هزینه آن چقدر است؟ → چه میزان CO₂e ایجاد می‌کند؟ → آیا مصرف آن بر کیفیت محصول اثر دارد؟ → آیا با تغییر رفتار، سیستم یا فناوری قابل کاهش است؟

ممیز ISO 46001 همین مسیر را درباره آب طی می‌کند؛ ISO 14001 درباره جنبه‌ها و پیامدهای محیط‌زیستی؛ ISO 9001 درباره کیفیت، فرایند و اتلاف؛ و ممیز کربن درباره Activity Data، ضریب انتشار و Scope های مرتبط. در نهایت همه آنها باید بتوانند اطلاعات را در یک تصویر مشترک جمع کنند: **Quality + Water + Energy + Materials + Waste + Carbon + Cost = VALUE NEXUS** این اتفاق همان «معماری نوین مدیریت در عصر کربن» است که در پوستر شما مطرح شده است.

۵. ممیزی باید از «Compliance» به «Performance» برسد

به نظرم این باید یکی از اصول بنیادین طرح باشد:

- نسل سنتی ممیزی: الزام چیست؟ مدرک کجاست؟ رعایت شده یا نشده؟
- نسل جدید ممیزی انجمن: الزام چیست؟ عملکرد واقعی چیست؟ داده چه می گوید؟ اتلاف کجاست؟ هزینه آن چقدر است؟ اثر محیط زیستی چیست؟ ریسک آینده چیست؟ و فرصت خلق ارزش کجاست؟

این نگاه با جهت گیری EFQM 2025 نیز هم خوان است؛ EFQM ارزیابی را ابزاری برای شناخت نقاط قوت، حوزه های نیازمند بهبود و هم تراز کردن فعالیت ها با اهداف اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی معرفی می کند. EFQM-2025 Persian همچنین ارزیابی خارجی را به شناسایی نقاط قوت، شکاف ها و حوزه های بهبود مرتبط می کند. EFQM-2025 Persian

۶. مسیر حرفه ای افراد «تردبان صلاحیت حرفه ای»:

آموزش پایه → ممیز داخلی → ممیز تحت نظارت → ممیز تأیید صلاحیت شده → سرممیز → ارزیاب → Value Nexus ارزیاب ارشد عصر کربن در هر مرحله فرد باید علاوه بر ساعت آموزشی، تعداد مشخصی ممیزی واقعی، گزارش ممیزی، Case Study و ارزیابی عملکرد داشته باشد. به این ترتیب، عنوان «سرممیز» تبدیل به یک صلاحیت حرفه ای قابل دفاع می شود، نه صرفاً یک گواهینامه پایان دوره.

۷. خروجی ممیزی سازمان نیز بهتر است فقط «قبول/رد» نباشد

گزارش نهایی پنج خروجی داشته دارد: انطباق ها + عدم انطباق ها + ریسک ها + فرصت های بهبود + پروژه های خلق ارزش و پروژه های خلق ارزش نیز مطابق چارچوب فعلی خودتان به سه خانواده تقسیم شوند: Human-Based Projects + System-Based Projects + Technology-Based Projects در نهایت حتی می توان برای سازمان یک Green Value Index – GVI ایجاد کرد که نشان دهد سازمان از محل مدیریت بهتر کیفیت و منابع، چه میزان ارزش اقتصادی و زیست محیطی خلق کرده است.

۸. چرا اکنون زمان مناسبی برای این حرکت است؟

چراکه این طرح را می توان مستقیماً به «عصر کربن» متصل کرد. در نقشه راه اقلیمی بخش خصوصی، آموزش بنگاه ها در مدیریت کربن، گزارش دهی پایداری و زنجیره تأمین و همچنین ممیزی انرژی، MRV و گواهی های پایداری به عنوان اجزای ظرفیت سازی بخش خصوصی مطرح شده اند. بنابراین این برنامه می تواند حلقه ای باشد که آموزش، صلاحیت حرفه ای، ممیزی و تحول سازمانی را به هم متصل می کند.